

СТАНОВИЩЕ

От

Доц. д-р Васил Йорданов Загорев

ОТНОСНО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА
КРИСТИНА МИРОСЛАВОВА КОСТОВА

На тема:

ПРИБЩАВАЩ ШРИФТОВ ДИЗАЙН И ДИСЛЕКСИЯ

*Немодулно изграждане на наборни шрифтове,
предназначени за хора със специфични затруднения при четене, писане,
езикова и писмена преработка на информация.*

Научен ръководител: проф. д-р Николай Младенов

Дисертационният труд на Кристина Мирославова Костова се състои от увод, четири глави и заключение с общ обем от 209 с. В изследването са използвани 134 традиционни и електронни източника, по-голямата част от които са на английски. Цитираната литература е релевантна и демонстрира много добро познаване на темата. Практическата насоченост на изследването е обслужена от нагледни приложения, чиито обем се доближава до обема на самата дисертационна теза.

Заложените в заглавието термини са пунктуално разяснени в увода. Научно-теоретичната и практико-приложната насоченост на изследването са в баланс. Основните задължителни атрибути на дисертационното изследване, макар и творчески интерпретирани, са налице – обособени са обект, предмет, цел и задачи на изследването.

Мотивирана е дисертабилността на темата на дисертацията: „За момента не съществуват източници, които да предоставят насоки за типографско конструиране със специализирана насоченост на кирилица и това е основателна причина за създаването на настоящата теза“ (с. 9). Цели се обобщаването и създаването на насоки за типографи, които да подпомогнат работата в областта на приобщаващия шрифтов дизайн.

Определени са и конкретни ограничения на изследователския параметър, за да се запази фокуса на изследване: „Тази разработка не прави сравнителен анализ на ефективността на специализираните шрифтове един спрямо друг“ (с. 10).

Изследователските въпроси и проблеми са сполучливо и конкретно формулирани (с. 15-16). Представен е задълбочен и пълен обзор на литературата по темата. Методологията е ясно разписана и последователно следвана в изложението.

В първа глава процесът на четенето е разгледан от физиологична гледна точка, което позволява по естествен път да се развие темата за ролята на приобщаващия шрифтов дизайн по отношение на хората, диагностицирани с дислексия. Когнитивният акт на възприемане на фонетичния еквивалент на условните графични знаци е разгледан многоспектърно с оглед на най-актуалните изследвания и хипотези, независимо от заетите научни позиции и заключения.

В този раздел е обърнато внимание на историческото развитие на латиницата и кирилицата като Костова мотивирано се обосновава от нуждата за сравнителен анализ между двете писмени системи и техните разновидности.

Във втора глава са описани редовните шрифтове, които се препоръчват за облекчаване на читателските усилия на хора, диагностицирани с дислексия. Анализът е пълен и задълбочен.

Трета глава обръща внимание на специализираните шрифтове за дислексици. В този раздел са подложени на анализ шрифтовете: Dyslexie, Open Dyslexic, Dyslexic FZF, Антидислексия, Adys, OmoType и EasyReading™. Разгледани са сходствата и различията при изброените продукти на шрифтовия дизайн като се отделя внимание и на авторските права. Описани са методите за тестване и очакваните резултати при повишаване на читателската култура на хора, диагностицирани с дислексия. Предварителната подготвеност на Костова по темата се демонстрира от задълбоченото представяне на шрифта Adys, който е продукт на нейните творчески усилия.

Балансираната структура на дисертацията логически води до обзора и формулирането на конкретни изводи в четвърта глава, в която, по думите на самия докторант: „... се синтезират принципите за изграждане на специализиран шрифт, който да улеснява читателите с дислексия. Посочват се ясните опорни точки при немодулното изграждане за знаците. Изброяват се ключовите графеми, чийто дизайн е определящ за функцията на шрифта“ (с. 22).

Заключението кратко и ясно представя постигнатите цели с оглед на поставените изследователски задачи.

Авторефератът отразява коректно постигнатото в дисертационно изследване, приносите са прецизно формулирани.

ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ:

Като единствено сериозно, по отношение на същността на дисертационното изследване, може да се изтъкне методологичното препокриване на обекта и субекта – на наблюдаващия и наблюдавания. В сферата на хуманитарните и обществените науки самоидентификацията на изследващия се възприема по-скоро като слабост в изследователския подход, което в случая се отнася до автоопределението на Костова като: „неофициално диагностициран дислексик“ (с. 9).

Малка част от цитираните източници са остарели или не са релевантни на академичната насоченост на изследването. Тук се визира най-вече прекомерното позоваване на Васил Йончев в първа глава и цитирането на материали от Уикипедия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Трудът на Криситна Костова засяга значим проблем, отнасящ се до ограничението на възприятията на немалка група от хора и възможностите за тяхното подпомагане със средствата на шрифтовия дизайн. Ангажираността на докторанта и задълбочеността на усилията са допринесли за провеждането на сериозно научно изследване с приносен характер и затова препоръчвам убедено на уважаемото научно жури да присъди на кандидата образователната и научна степен „доктор“.

София,

31.07.2023

Доц. д-р Васил Загоров

/УниБИТ/